

Outbreak of the COVID-19 Disease in Tourism Villages of Bandar Anzali County

Zahra Ghenaati¹, Nasrollah Molaei Hashjin^{2*} and Yusef Zainal Abedin³

1. PhD student of Geography and Rural Planning, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

2. Professor, Department of Geography, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

3. Associate Professor, Department of Geography, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

* Corresponding Author, nmolaeih@iaurasht.ac.ir

Received Date:
04/02/2024

Revise Date:
14/03/2024

Accepted Date:
03/11/2024

Published Date:
20/12/2024

Article Info

Abstract

Articles extracted from Thesis
Volume 5, Issue 17, Autumn 2024
Pages 64-84

The present study was conducted with the aim of a comparative study of economic resilience in the tourism villages of Bandar Anzali County before and after the outbreak of the COVID-19 disease. In terms of practical purpose, the present research is quantitative in nature and descriptive-analytical in terms of methodology. After data collection, data and information were analyzed using SPSS, GIS, and VIKOR model software. The current research's statistical population includes households in Bandar Anzali County tourism villages; to determine the sample size from random sampling and using Cochran's formula, 382 people were determined. The results of the research showed that the level of economic resilience of the villagers against the COVID-19 crisis in the post-COVID-19 period was at the average level or the level of desirability, and there is a significant difference in terms of resilience compared to the pre-COVID-19 period. Then, based on the VIKOR model, the level of resilience has been different among tourism villages so that the villagers living in the villages (Sangachin, Ab Kenar, Bashman, Taleb Abad, Licharki Hassan Roud, Hassan Roud, Kapurchal, Jefrud-e Pain, Golshan, Kachelak, Siah Wazan, Ali Abad) have a higher level of resilience. Finally, villages with a high level of resilience have a low priority for increasing economic resilience. On the contrary, villages with a low level of resilience have a high priority for increasing resilience among their community.

Keywords: Economic Resilience, Tourism Villages, COVID-19, Bandar Anzali County.

Cite this article:

Ghenaati, Z., Molaei Hashjin, N., & Zainal Abedin, Y. (2024). Outbreak of the COVID-19 Disease in Tourism Villages of Bandar Anzali County. *Journal of Economic Geography Research*, 5(17), 64-84.

 <https://doi.org/10.30470/jegr.2024.2022174.1141>

2821-2266 © University of Zanjan.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The COVID-19 outbreak in Iran started at the end of February 2018 and continued, causing negative effects on the tourism economy, including businesses related to this sector. In this regard, the tourism villages of Bandar Anzali County are one of the examples of this discussion. With the outbreak of the COVID-19 disease, the performance of businesses has been affected in such a way that businesses related to this sector, such as accommodation and catering services, transportation, recreational services, commercial services, etc., are in danger situation due to the decrease in the number of tourists and temporary closure by the government in order to control this crisis. So, in order to reduce the risks and challenges ahead, the discussion of the resilience of tourism businesses in the face of this crisis is a critical issue in the scope of the study. Thus, knowing and explaining the level of economic resilience of touristic villages is very important and necessary. In this regard, based on the findings of this research, officials and executives can establish and implement appropriate policies, solutions, and laws to improve resilience against this crisis. Therefore, according to the importance and necessity of this discussion, this research tries to address the main question of the research, that is, to what extent is the economic resilience in the tourism villages of Bandar Anzali County before and after the outbreak of COVID-19 disease.

Methodology

The current research is applied in terms of purpose, quantitative in terms of the nature of data, and descriptive-analytical in terms of methodology. Descriptive information in the form of variables (gender, age, education status, job, etc.) has been analyzed using SPSS software. After collecting data and information, the analytical findings section analyzed data and information using SPSS software, GIS, and the VIKOR model. The statistical population in the present study includes households in touristic villages in Bandar Anzali County. In order to determine the sample size, random sampling was used

using Cochran's formula, and the number of 382 people was determined; then, the sample population was distributed among the villages based on the percentage ratio.

Results and discussion

The results indicate that although the outbreak of the COVID-19 disease, due to its long-term period, which is still ongoing, it has caused damage to tourism businesses, especially micro and start-up businesses, and a huge decrease in the demand of tourists and temporary closure of businesses. However, the results of this study showed that the level of economic resilience of the villagers against the COVID-19 crisis was moderate to optimal and has a significant difference from the pre-COVID-19 period in terms of resilience. The results of this part of the research agree with the studies of Aliqlizadeh Firzoei (2022), and it is not consistent with the study of Ganjian et al. (2023). In this regard, more detailed results showed that the resilience level differed among touristic villages. So that the villagers living in the villages (Sangachin, Ab Kenar, Bashman, Taleb Abad, Licharki Hassan Roud, Hassan Roud, Kapurchal, Jefrud-e Pain, Golshan, Kachelak, Siah Wazan, Ali Abad) have a higher level of resilience, the reason for this difference can be seen in the type of business prevailing in the rural society, so that the villages where most of the residents are farmers, nursery workers and livestock farmers. The villages with various economic activities have a higher level of resilience than those with a dominant economy based on tourism and related businesses.

Conclusion

The research results indicated that the level of economic resilience of rural residents against the COVID-19 crisis in the post-pandemic period was at an average or desirable level and showed a significant difference in resilience compared to the pre-pandemic period. Using the VIKOR model, it was found that the level of resilience varied among tourist-attracting villages. Accordingly, the residents of villages such as Sangachin, Abkenar, Beshman, Talebabad, Licharki Hasanrud, Hasanrud, Kapurchal, Jafarud-e-Paein, Golshan, Kechlak,

Siahvazan, and Aliabad exhibited higher levels of resilience. Finally, villages with higher levels of resilience were identified as having lower priority for further enhancement of economic resilience, whereas villages with lower levels of resilience were prioritized for measures to increase resilience within their communities.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

مطالعه تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی در قبل و بعد از شیوع بیماری کووید-۱۹ در روستاهای گردشگرپذیر شهرستان بندر انزلی

زهرا قناعتی^۱، نصرالله مولائی‌هشجین^{۲*} و یوسف زین‌العابدین^۳

۱. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران
۲. استاد گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران
۳. دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

تاریخ دریافت:	تاریخ پذیرش:	تاریخ بازنگری:	تاریخ انتشار:
۱۴۰۲/۱۱/۱۵	۱۴۰۳/۰۸/۱۳	۱۴۰۲/۱۲/۲۴	۱۴۰۳/۹/۳۰

اطلاعات مقاله چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی در قبل و بعد از شیوع بیماری کووید-۱۹ انجام شده است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از لحاظ ماهیت، کمی و از لحاظ روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی می‌باشد. تجزیه و تحلیل اطلاعات پس از جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS، GIS و مدل ویکور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شدند. جامعه آماری در پژوهش حاضر خانوارهای روستاهای گردشگرپذیر شهرستان بندر انزلی می‌باشند که به منظور تعیین حجم نمونه از نمونه‌گیری تصادفی و با استفاده از فرمول کوکران، تعداد ۳۸۲ نفر تعیین شدند. نتایج تحقیق نشان داد میزان تاب‌آوری اقتصادی روستاییان در برابر بحران کووید-۱۹ در دوره بعد از کرونا، در حد متوسط و یا حد مطلوبیت بوده و با دوره قبل از کرونا تفاوت قابل ملاحظه‌ای از لحاظ تاب‌آوری دارد؛ سپس بر اساس مدل ویکور، میزان تاب‌آوری در بین روستاهای گردشگرپذیر متفاوت بوده، به طوری که به ترتیب روستاییان ساکن در روستاهای سنگاچین، آب‌کنار، بوشمن، طالب‌آباد، لیچارکی حسن‌رود، حسن‌رود، کپورچال، جفروود پایین، گلشن، کچلک، سیاه‌وزان و علی‌آباد از سطح تاب‌آوری بالاتری برخوردار می‌باشند. در نهایت روستاهای با سطح تاب‌آوری بالا از اولویت پایینی برای افزایش در تاب‌آوری اقتصادی برخوردار هستند و برعکس روستاهایی با سطح تاب‌آوری پایین از اولویت بالایی برای افزایش در تاب‌آوری در بین جامعه آن‌ها برخوردار هستند.

مقاله برگرفته از رساله دکتری
دوره ۵، شماره ۱۷، پاییز ۱۴۰۳
صص ۶۴-۸۴

کلید واژه‌ها: تاب‌آوری اقتصادی، روستاهای گردشگرپذیر، ویروس کووید-۱۹، شهرستان بندر انزلی.

مقدمه

گردشگری روستایی از زمان ظهور علمی خود (سال ۱۹۵۰م.) تا به امروز با بحران‌های بسیاری دست و پنجه نرم کرده (ترابی فارسانی و بهادری، ۱۳۹۹) و اکثر این بحران‌ها توانسته صنعت گردشگری را تحت‌تأثیر قرار دهد (Faulkner, 2001). حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در ایالات متحده آمریکا و بحران سلامت ناشی از شیوع بیماری سارس در سال ۲۰۰۳ و ... از جمله این بحران‌ها می‌باشند. در وضعیت حاضر نیز، جهان با بحران بیماری کووید-۱۹ روبرو است و همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ در جهان به مراتب جدی‌تر از بحران سارس و آنفلونزای خوک می‌باشد، به گونه‌ای که کووید-۱۹ در صنعت گردشگری و مهمان‌نوازی به عنوان نمونه‌ای کلاسیک از یک رویداد قوی سیاه شناخته شده است. رویداد قوی سیاه استعاره‌ای است که به اثرات شدید ناشی از برخی از رویدادهای غیر قابل پیش‌بینی و نادر شیوع کووید-۱۹ در بسیاری از کشورها از جمله چین، ایران، ایتالیا، اسپانیا، فرانسه و غیره به قرنطینه و تعطیلی کامل هتل‌ها و سایر بخش‌های گردشگری منجر شد. در واقع، همه‌گیری این ویروس در جهان به گونه‌ای بود که سازمان جهانی گردشگری به حمایت از سازمان بهداشت جهانی شعار «در خانه بمانید و فردا سفر کنید» را منتشر کرد (ترابی فارسانی و بهادری، ۱۳۹۹: ۹۳). از این رو به عنوان یکی از مهم‌ترین بحران‌های قرن ۲۱ معرفی شده است (Zenker & Kock, 2020).

تأثیرات این بیماری در جهان به حدی بود که گردشگری در دو ماه اول شیوع آن با ۲۲ درصد کاهش در مقایسه با سال قبل روبه‌رو شد و این رکود همچنان افزایش یافت؛ به طوری که شوک بزرگی را به صنعت گردشگری وارد کرد (UNWTO, 2020; ICC & WTTC, 2020) و رشد و توسعه اقتصادی کشور را کاهش داد (Majidi & Zarouni, 2020). در این راستا موجب تأثیر منفی عمیق بر عملکرد کسب‌وکارهای مرتبط با بخش گردشگری شد (Chowdhury et al, 2018) و با توجه به این که کسب‌وکارهای مرتبط با این بخش معمولاً کوچک تا متوسط مقیاس هستند، نسبت به تلاطم محیطی و شوک‌ها به خاطر منابع و قابلیت‌های ضعیف و ناکافی، آسیب‌پذیر هستند و این نوع کسب‌وکارها، غالباً تمرکزشان در جهت فائق آمدن بر وظایف عملیاتی کوتاه‌مدت می‌باشد و معمولاً آمادگی لازم جهت پرداخت هزینه برای بحران‌های پیش‌بینی نشده را ندارند (Jiang et al, 2019).

بر همین مبنا تحقق رشد و پایداری اقتصادی در دنیای به شدت پرتلاطم و متغیر، مستلزم شناخت و به‌کارگیری ابزارهای جدید است (ابونوری و لاجوردی، ۱۳۹۵: ۲۶). به نظر بسیاری از محققان، تاب‌آوری از مهم‌ترین ابزارها برای رسیدن به پایداری و به منزله راهی برای تقویت جوامع محلی با استفاده از ظرفیت‌های آن‌ها محسوب می‌شود (صادقو و سجاسی‌قیداری، ۱۳۹۳) و حتی برخی از محققان، برنامه‌ریزی بر پایه تاب‌آوری را به عنوان یک آلترناتیو برای توسعه پایدار گردشگری در نظر می‌گیرند و در این خصوص دیدگاه‌های جدیدی در مورد توسعه اجتماعات و سازگاری و تطبیق با عوامل اجتماعی و اکولوژیکی در برابر جهان به شدت در حال تغییر، مطرح شده است (Lew, 2013). در یک فعالیت اقتصادی مهم و روبه‌رشد مانند گردشگری درک و شناخت ابعاد حادثه و بحران و بررسی راهبردهای متوقف یا محدود ساختن پیامدهای آن ضروری است (Ritchie, 2004). در این خصوص، تاب‌آوری کسب‌وکار و برنامه‌ریزی تاب‌آوری، رهیافتی مؤثر برای تحقق توسعه اجتماعات گردشگری‌پذیر و کاهش احتمال ناپایداری ناشی از رخداد شرایط مختل‌کننده در روند عادی این کسب‌وکارها است. رایج‌ترین چشم‌انداز تاب‌آوری در گردشگری، بر بازیابی صنعت گردشگری و شمار گردشگران ورودی به مقصد و به تبع تغییر سریع متغیرهای ناشی از رخدادهای غیرمنتظره و یا قابل‌پیش‌بینی و تأثیر آن بر اقتصاد و کسب‌وکارهای گردشگری است. در واقع ممکن است تاب‌آوری گردشگری بر تغییر متغیرهای اجتماعی، محیطی و اقتصادی سازنده گردشگری به طور یکپارچه توجه نماید؛ اما هدف نهایی از توجه به آن، ایجاد تاب‌آوری اقتصادی و کسب‌وکارهای مرتبط با این متغیرها در برابر رخدادهای شکننده بیرونی می‌باشد (صادقو و همکاران، ۱۳۹۶).

در این راستا، بحران شیوع بیماری کووید-۱۹ در کشور ایران از اواخر بهمن ۱۳۹۸ شروع شد و موجب اثرات منفی بر اقتصاد گردشگری از جمله کسب‌وکارهای مرتبط با این بخش گردید. در این رابطه، روستاهای گردشگری‌پذیر شهرستان بندر انزلی به عنوان یکی از مصادیق این بحث مطرح می‌باشد. در چند دهه اخیر توسعه گردشگری موجب شکل‌گیری کسب‌وکارهای زیادی در روستاهای

شهرستان شده و درآمد و اشتغال بسیاری از ساکنین نیز به آن وابسته می‌باشد؛ اما با شیوع بحران بیماری کووید-۱۹، عملکرد این نوع کسب‌وکارها در آن به گونه‌ای تحت‌تأثیر قرار گرفته که کسب‌وکارهای مرتبط با این بخش نظیر بخش‌های خدمات اقامتی و پذیرایی، حمل‌ونقل، خدمات تفریحی، تجاری و مانند آن در نتیجه کاهش تعداد گردشگران و تعطیلی موقت این نوع کسب‌وکارها از سوی دولت در جهت کنترل این بحران، دچار مخاطره شده است. از این رو جهت کاهش مخاطرات و چالش‌های پیش رو، بحث تاب‌آوری کسب‌وکارهای گردشگری در مقابل این بحران در محدوده مورد مطالعه به عنوان یک مسئله بسیار مهم و کلیدی می‌باشد. بنابراین، شناخت و تبیین سطح تاب‌آوری اقتصادی روستاهای گردشگری از اهمیت و ضرورت بسیار برخوردار است. در این خصوص مسئولان و مجریان بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توانند سیاست‌ها، راهکارها و قوانین مناسبی را در جهت ارتقاء سطح تاب‌آوری در برابر این بحران وضع و اجرا کنند. با توجه به اهمیت و ضرورت این بحث، این پژوهش تلاش دارد به سؤال اصلی تحقیق، مبنی بر اینکه تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای گردشگری شهرستان بندر انزلی در قیل و بعد از شیوع بیماری کرونا به چه میزان است بپردازد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ظهور کروناویروس نخستین بار در شهر ووهان چین و پس از آن در مدت زمان کوتاهی گستره آن به همه کشورهای جهان کشیده شد. سازمان بهداشت جهانی آن را کووید-۱۹ و یک پاندمی نامید و وضعیت فوق‌العاده بهداشتی اعلام کرد. کووید-۱۹ ویروس نوظهور و ناشناخته است و علیرغم تحقیقاتی که تا کنون بر روی آن انجام شده، همچنان بسیاری از ابعاد آن ناشناخته مانده است (Wang & Yu, 2020). پاندمی کووید-۱۹ در ایران رسماً در تاریخ ۳۰ بهمن ماه ۱۳۹۸ اولین بار در شهر قم تأیید شد. تقریباً دو هفته پس از این تاریخ، وزارت بهداشت ایران اعلام کرد این ویروس همه استان‌های ایران را گرفتار کرده است. با توجه همه‌گیری سریع این ویروس، مکان‌ها و رخدادهای عمومی از جمله مدارس، مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، اکران‌های سینمایی، کنسرت‌ها و نمایش‌های تئاتر، مسابقات و لیگ‌های ورزشی تعطیل شد و ساعات کاری ادارات نیز کاهش یافت (حیدری، ۱۳۹۹). بر این اساس، آنچه حائز اهمیت است، تاب‌آوری کسب‌وکارها در روستاهای گردشگری در برابر بحران کرونا است. ورنه از جمله اندیشمندیانی بود که از اصطلاح تاب‌آوری در ۱۹۷۰ استفاده کرد. پس از وی، مفهوم تاب‌آوری به وسیله هولینگ^۱ در سال ۱۹۷۳، با انتشار مقاله‌ای تحت عنوان «تاب‌آوری و مقاومت سیستم‌های اکولوژیکی» بیان شده است. پس از آن این مفهوم به طور وسیع در مطالعات اقتصاد، روان‌شناسی و علوم اجتماعی به کار گرفته شد (Schouten et al, 2009). آنتوفسکی تاب‌آوری را نوعی جهت‌گیری به سوی زندگی تعریف می‌کند. از طریق حس انسجام و تاب‌آوری می‌توان توجیه کرد که چرا فردی می‌تواند میزان زیادی استرس را از سر بگذارند و سالم بماند. فهم‌پذیری، ابعاد وجودی-شناختی فردی است که عوامل درونی و بیرونی را کاملاً درک می‌کند؛ به میزانی که یک فرد اطلاعات کامل و جامع از شرایط دریافت می‌کند و آن‌ها را در می‌یابد. مدیریت‌پذیری، ابعاد رفتاری و ابزارهایی است که فرد احساس می‌کند با داشتن آن‌ها می‌توان شرایط و موقعیتی خود را مدیریت کند. معناداری، ابعاد محرکی است که در فرد این احساس را ایجاد می‌کند که زندگی معنادار است و مفاهیمی در آن نهفته است، به حدی که فرد احساس می‌کند مشکلات و نیازهایی که به واسطه زندگی مطرح می‌شوند چالش‌های ارزشمند تعهد و درگیر شدن هستند (Antonovsky, 1993, Kimhi, 2016, Eriksson & Mittelmark, 2017).

با توجه به موارد طرح شده می‌توان بیان کرد که مفهوم اصطلاح تاب‌آوری مکرراً در نظام‌های اجتماعی (Carpenter et al, 2001) و انسانی (Lebel et al, 2006) بازتعریف شده از طریق اکتشافی، استعاری و هنجارهای توانایی، توسعه پیدا کرده است (Adger, 2000). در این بین، تاب‌آوری اقتصادی اشاره به توانایی افراد و جوامع برای ایستادگی در برابر بحران‌ها و بازگشت سریع به پتانسیل‌های اولیه را دارد. ساختارهای اقتصادی تاب‌آور مانع از این می‌شوند که شوک‌ها و ضربه‌های اقتصادی تأثیری به سزا و پایدار بر سطح درآمد و اشتغال داشته باشند و به تبع آن می‌توانند تورم اقتصادی را کاهش دهند (Giudice et al, 2018). تاب‌آوری اقتصادی

شامل سه عنصر است:

- آسیب‌پذیری در برابر بحران‌ها: آسیب‌پذیری بر این اشاره دارد که بحران چه تأثیری و با چه شدتی بر اقتصاد می‌گذارد. از این رو بیانگر مفاهیمی همچون رویارویی با بحران، تناوب و شدت بحران است. آسیب‌پذیری به پارامترهای گوناگون از جمله ساختارهای اقتصادی، شیوه‌های مختلف سیاست‌گذاری، بخش مالی و بازار کالا و وضعیت بخش غیرمالی، وابسته است. برخی افراد و جوامع نسبت به دیگری بیشتر تحت تأثیر یک بحران مشابه قرار می‌گیرند.
- ظرفیت تحمل بحران‌ها: ظرفیت تحمل بیانگر توانایی اقتصاد برای کاهش اثرات مستقیم بحران، از طریق به حداقل رساندن خسارات بلافاصله و از بین رفتن مشاغل است. تحمل بحران می‌تواند از طریق توزیع اثرات آن در بخش‌های مختلف اقتصاد-متغیرهایی فراتر از اشتغال و خسارات وارده، در کوتاه‌مدت و درازمدت صورت گیرد.
- توانایی بازگشت به شرایط اولیه بلافاصله پس از بحران: قدرت یک اقتصاد برای بازگشت به شرایط اولیه میزان پایداری اثرات بحران بر اقتصاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در واقع بیانگر توانایی برای بازگشت سریع به وضعیت پیش از بحران، می‌بایست که بحران موقت است، یا جایگزینی آرام منابعی که تحت تأثیر تغییرات بازار کار و کالا قرار گرفته‌اند. میزان نیاز به تطبیق و تخصیص مجدد منابع بستگی به نوع بحران دارد. قاعدتاً بحران‌های پایدار نیازمند تغییر اساسی در منابع‌اند. هر چقدر سرعت انجام این فرایند بیشتر باشد، بازگشت به شرایط اولیه راحت‌تر خواهد بود (Giudice et al, 2018).

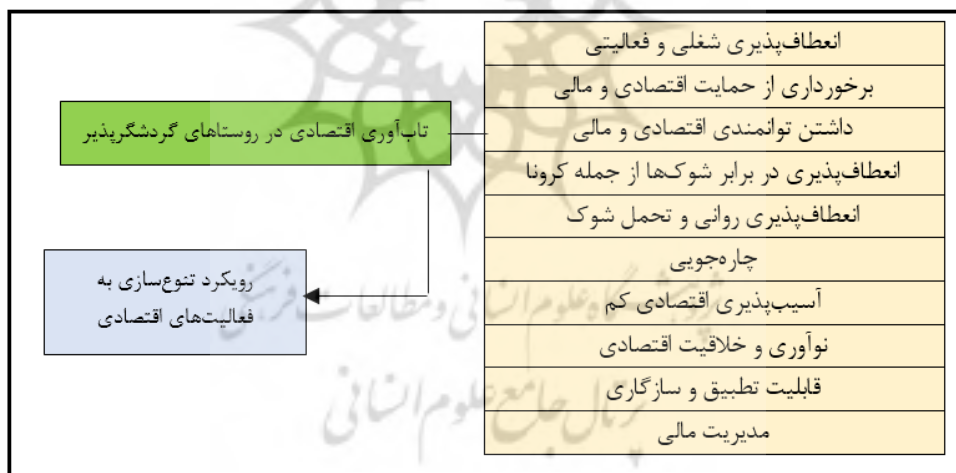
تاب‌آوری اقتصادی به دولت‌ها کمک می‌کند که به شرایط یک یا چند بخش اقتصادی خاص کشور به طور دقیق‌تر بپردازد و آن را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کنند (Morkūnas et al, 0088). برخی از محققان نظیر مالر (2008) و بائومگارتنر و استرانز^۲ (2014) تاب‌آوری اقتصادی را به عنوان یک سیاست بیمه در مسیر تکامل اقتصاد مطرح می‌کنند. در این دیدگاه تاب‌آوری اقتصادی صرفاً یکی از ویژگی‌های نظام اقتصادی مطرح می‌شود. در سال‌های اخیر تاب‌آوری اقتصادی به عنوان یکی از نشانه‌های موفقیت نظام اقتصادی در چهار حوزه اصلی سازگاری، توانایی رسیدن به تعادل بهینه، همگرایی و انعطاف‌پذیری شناخته شده است (Christopherson et al, 2010). بر این اساس، در سکونتگاه‌های روستایی آنچه اهمیت بسیاری دارد، شکنندگی معیشت جامعه روستایی و فعالیت‌ها و مشاغل مرتبط با زیربخش‌های اقتصاد روستایی متأثر از بحران کروناست. به عنوان نمونه کسب‌وکارهای روستایی، بخش صنایع‌دستی و خدمات گردشگری احتمالاً متحمل بیشترین ضرر و زیان شده‌اند و ممکن است این شرایط تداوم نیز داشته باشد (ضیاء نوشین، ۱۳۹۹). گردشگری روستایی که منبعی برای اشتغال و درآمد است و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد (دادورخانی و قربانی، ۱۳۹۴) نیز از کرونا متأثر بوده است. در واقع کسب‌وکارهای حوزه گردشگری داخلی و خارجی (توریسم ورودی) که یکی از موتورهای اشتغال و رشد در دوران تحریم محسوب می‌شوند، در زمان پاندمیک عملاً تعطیل شده و چرخ این صنعت اشتغال‌زا نیز متوقف می‌شود و واحدها و فعالیت‌های فراوانی در زنجیره وابسته به آن، از جمله هتل، حمل‌ونقل، بالادستی‌ها و پایین‌دستی‌های صنعت غذا و ... آسیب‌دیده و کارکنان آن‌ها ممکن است کار خود را از دست بدهند (طاهری‌نیا و حسنونند، ۱۳۹۹). در این میان می‌توان گفت از بین کسب‌وکارهای روستایی، عمیق‌ترین آثار منفی را اقامتگاه‌های گردشگری روستایی شاهد بوده‌اند (ربیعی و تک روستا، ۱۴۰۰). اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌توانند پیوند محکمی با رونق و ترویج صنایع‌دستی و اشتغال جوامع محلی داشته باشند. اشتغال پایدار، توسعه کارگاه‌های کوچک تولید صنایع‌دستی، توسعه مشاغل روستایی، ایجاد فروشگاه‌های صنایع‌دستی و پایداری جوامع محلی، برخی از فواید ایجاد و گسترش اصولی اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌باشد. اقامتگاه‌های یاد شده فرصتی مناسب برای کسب‌وکارهای کوچک است و از این طریق ارتباط مستقیم و متقابلی بین گردشگران و میزبان صورت می‌گیرد. همین عوامل موجب رشد فزاینده کسب‌وکارهای کوچک و محلی خواهد شد و جامعه میزبان نیز می‌تواند به عرضه محصولات محلی و

صنایع دستی به گردشگران بپردازد (دادورخانی و همکاران، ۱۳۹۳). رویکرد مورد توجه در بحث تاب‌آوری کسب‌وکارهای گردشگری، تنوع‌سازی در اقتصاد روستایی است. در این راهبرد، گسترش حمایت مؤثر از اقتصاد غیرزراعی روستایی بخش مهم راهبرد توسعه روستایی محسوب می‌شود (مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۲) که نتایج متعددی را می‌توان برای آن متصور بود؛ از جمله این که فعالیت‌های متنوع اقتصادی توانایی جذب حجم زیادی از نیروی انسانی مازاد روستایی را داراست و از سوی دیگر، توجه و توسعه سایر فعالیت‌های اقتصادی در نواحی روستایی توانایی افزایش سریع درآمد روستاییان را داراست. از طرفی گسترش چنین فعالیت‌هایی در تغییر عقاید سنتی افراد مؤثر خواهد بود، به طوری که بر اساس گزارش‌هایی که از مناطق مختلف چین و مصر تهیه شده، با گسترش فعالیت‌های غیرزراعی مفاهیمی همچون زمان، بازار، رقابت، حسابداری و کارآفرینی که در جامعه سنتی غالباً مورد توجه قرار نمی‌گیرد، اکنون بسیار پررنگ شده بودند (World Bank, 2005).

بهمنی و نازک‌تبار (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی تأثیر سرمایه‌های معیشتی بر بهبود تاب‌آوری روستاییان در همه‌گیری کرونا، تبیین نقش میانجی بهزیستی اجتماعی» به این نتایج دست یافتند که سرمایه معیشتی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر تاب‌آوری روستاییان در مقابل همه‌گیری کرونا دارد. همچنین مشخص شد که سرمایه معیشتی تأثیر معناداری بر بهزیستی اجتماعی داشته و نهایتاً بهزیستی اجتماعی بر بهبود تاب‌آوری اهالی روستا تأثیر معناداری گذاشته است. ربیعی و تک روستا (۱۴۰۰) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی و تبیین تأثیرات کرونا بر اقتصاد مناطق روستایی، نمونه موردی: روستای اشکور علیا» به این نتایج دست یافتند که چهار عامل اصلی اشتغال و درآمد ناپایدار، افزایش فقر روستایی و کاهش سرمایه‌گذاری قابل توجه است. بر مبنای آزمون تی و پیرسون می‌توان مطرح نمود که تأثیرات اقتصادی کرونا در دهستان اشکور علیا در حد بالایی ارزیابی شد. علیقلی‌زاده فیروزجایی (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان «سنجش تاب‌آوری کسب‌وکارهای گردشگری در برابر بحران شیوع ویروس کووید-۱۹ مطالعه موردی: سکونتگاه‌های ساحلی شهرستان بابلسر» به این نتایج دست یافتند که میزان تاب‌آوری کسب‌وکارهای مرتبط با بخش گردشگری در شهر بابلسر و روستاهای ساحلی این شهرستان، بالاتر از حد متوسط ارزیابی شد. در بین عوامل مؤثر بر میزان تاب‌آوری کسب‌وکارها در مقابل شیوع بحران کرونا، عوامل اقتصادی تأثیر مستقیم و معنادار و میزان وابستگی اقتصادی به گردشگری، تأثیر معکوس بر آن دارد، اما تأثیر میزان حمایت دولت از کسب‌وکارهای مرتبط با بخش گردشگری بر سطح تاب‌آوری آن‌ها در برابر این بحران معنادار نبوده است. دادورخانی و موسوی (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان «تحلیل پیامدهای همه‌گیری کرونا بر اقتصاد روستایی» به این نتایج دست یافتند که هزینه‌های تحمیل شده در اثر اپیدمی کرونا و کاهش تولید و عرضه در سطح داخلی و خارجی با تأثیر بر زنجیره تأمین، تقاضا و نقدینگی بر بنگاه‌ها و با تأثیر بر عرضه نیروی کار، مصرف کالاها و خدمات، بویژه با کاهش درآمد مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی، گردشگری، صنایع دستی در کوتاه‌مدت و بلندمدت بر اقتصاد روستا تأثیرگذار است. عزیزی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان «الگوی احیای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی آسیب‌دیده در بحران کووید-۱۹ (مورد مطالعه: کسب‌وکارهای روستایی استان کرمانشاه)» به این نتایج دست یافتند که دو عامل مالی، تسهیلاتی و خدماتی، حمایتی موجب توانمندسازی کسب‌وکار شده و این عامل به نوبه خود می‌تواند منجر به زمینه‌سازی برای اخذ تصمیم‌هایی با محوریت مشتری، بازار و بازاریابی باشد. گنجیان و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی تحت عنوان «تبیین تاب‌آوری اقتصادی روستاهای گردشگرپذیر در برابر بیماری کووید-۱۹ (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان رشت)» به این نتایج دست یافتند که میزان تاب‌آوری اقتصادی روستاهای گردشگرپذیر در شهرستان رشت در برابر بیماری کرونا بسیار کم است. بر اساس نتایج مدل دیمتل، شاخص‌های (انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی، برخورداری از حمایت اقتصادی و مالی، داشتن توانمندی اقتصادی و مالی، انعطاف‌پذیری در برابر شوک‌ها و در نهایت نوآوری و خلاقیت اقتصادی) در نیمه مثبت نمودار عوامل علی قرار گرفته‌اند و شاخص‌های (انعطاف‌پذیری روانی، چاره‌جویی، آسیب‌پذیری اقتصادی کم، قابلیت تطبیق و سازگاری، مدیریت مالی) در نیمه منفی نمودار عوامل معلول قرار گرفته‌اند.

مطالعه تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی... / قناعتی و همکاران

چن و چنگ^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان «استفاده از دانش سنتی در تاب‌آوری در روستاهای ساحلی» به این نتایج دست یافتند که استفاده از دانش بومی، به روستاییان کمک کرده تا به طور مؤثر اثرات بلایای طبیعی را کاهش دهند. به عبارتی استفاده از دانش محلی در مناطق روستایی مخاطره‌خیز، یک راه‌حل ممکن برای تقویت مقاومت و تاب‌آوری جوامع محلی است. لوسک و اندرسون^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیرات کووید-۱۹ بر اقتصاد روستایی» به این نتایج دست یافتند که این بیماری موجب وقفه در تولیدات و فعالیت‌های اقتصادی در سراسر جهان شده است. دولت‌ها از طریق اعطای وام، حقوق و دستمزد و اداره نمودن کسب‌وکارهای کوچک قادر هستند تا میزان ضرر و زیان وارده را جبران نمایند. تانر^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «بینش کیفی در مورد تاب‌آوری شرکت‌های کوچک گردشگری در مواجهه با کووید-۱۹» به این نتایج دست یافتند که کسب‌وکارهای کوچک و متوسط فعال در گردشگری در صورت ارتقاء می‌توانند سطح تاب‌آوری خود را بهبود بخشند. فان^۴ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «ارزیابی تاب‌آوری جامعه در روستاهای چین با در نظر گرفتن منطقه فرعی لیچنگ گوانگژو» به این نتایج دست یافتند که میزان تاب‌آوری اجتماعی و اقتصادی جوامع روستایی پایین بوده، چرا که عوامل اشتغال، درآمد و تعامل‌های اجتماعی در این زمینه اثرگذار بوده است. ژئو^۵ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «تاب‌آوری معیشتی و راهبردهای ساکنان روستایی مناطق در معرض زلزله در استان سیچوان چین» به این نتایج دست یافتند که عواملی از جمله تعامل و مشارکت اجتماعی، اعتماد، آگاهی، کیفیت مسکن، خوداتکایی، درآمد پایدار و زیرساخت مطلوب در کاهش پیامدهای زلزله مؤثر بوده و میزان تاب‌آوری خانوارها را بهبود بخشیده است. نگو^۶ (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان «مبانی تاب‌آوری روستایی: آمریکا در طول همه‌گیری کووید-۱۹»، مسیرهای مفهومی و تجربی برای حمایت توسعه اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی آمریکا را با ورود ویروس کرونا ارائه داده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از لحاظ ماهیت داده‌ها کمی و از لحاظ روش‌شناسی توصیفی-تحلیلی می‌باشد. اطلاعات توصیفی در قالب متغیرهای (جنس، سن، وضعیت تحصیلات، شغل و ...) با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش یافته‌های تحلیلی نیز، پس از جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار SPSS، GIS و مدل ویکور مورد تجزیه و تحلیل

1. Chen & Cheng
2. Lusk & Anderson
3. Tanner
4. Fan
5. Zhou
6. Ngo

قرار گرفتند. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل خانوارهای روستاهای گردشگرپذیر شهرستان بندر انزلی می‌باشند و به منظور تعیین حجم نمونه از نمونه‌گیری تصادفی و با استفاده از فرمول کوکران استفاده شد که تعداد ۳۸۲ نفر تعیین شدند. بر اساس نسبت درصد، جامعه نمونه در بین روستاها توزیع شد (جدول ۱). به منظور بررسی میزان تاب‌آوری اقتصادی روستاهای گردشگرپذیر در برابر بیماری، کووید-۱۹، در ابتدا اعتبار شاخص‌های پژوهش از سوی متخصصان مورد بررسی قرار گرفت و در ادامه به منظور بررسی پایایی، شاخص‌ها در قالب پرسش‌نامه منعکس شد و در میان افراد (متخصصین و اساتید راهنما و مشاور) که شامل ۳۰ نفر می‌باشند، توزیع شد و با استفاده از نرم‌افزار SPSS (آزمون آلفای کرونباخ) به بررسی مقدار پایایی آن‌ها (۰/۸۴) بود که نشان از پایایی بالای شاخص‌ها می‌باشد.

جدول ۱. جامعه آماری و حجم نمونه در روستاهای شهرستان بندر انزلی

دهستان	نام روستا	خانوار	تعداد نمونه
چهارفریضه	بشمن	۷۵۶	۳۹
	سنگاچین	۸۰۰	۴۱
	علی‌آباد	۲۶۹	۱۵
	کپورچال	۵۴۴	۲۸
	چای‌بیجار	۲۷	۳
	رودپشت	۱۱۳	۷
	سیاه‌وزان	۹۱	۶
	کچلک	۱۶۳	۹
	اشترکان	۱۶	۳
	سیاه‌خاله‌سر	۱۴۹	۹
	شیله‌سر	۱۰۰	۶
	اشیلا	۵۲	۴
	خمیران	۱۰۹	۷
	کرگان	۱۶۲	۹
	معاف	۷۰	۵
	تربه‌بر	۷۵	۵
لیچارکی حسن رود	آب‌کنار	۸۱۲	۴۲
	جفروپائین	۳۰۱	۶
	طالب‌آباد	۷۴۷	۳۸
	گلشن	۳۱۲	۱۷
	لیچارکی حسن‌رود	۶۳۴	۳۳
	حسن‌رود	۵۰۶	۲۶
	تربه‌گوده	۸۹	۶
شانگهای پرده	۱۲۲	۸	
مجموع		۷۰۱۹	۳۸۲

جدول ۲. شاخص‌ها و گویه‌های تاب‌آوری اقتصادی

ابعاد تاب‌آوری	شاخص	گویه
اقتصادی	انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی	تنوع شغلی و درآمدی
		تعداد شاغلان در خانواده
		کاهش افراد بیکار در خانواده
حمایت اقتصادی و مالی		امکان راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی جدید
		برخورداری از حمایت‌های بیمه در صورت خسارت دیدن
		برخورداری از حمایت‌های مالی دولتی

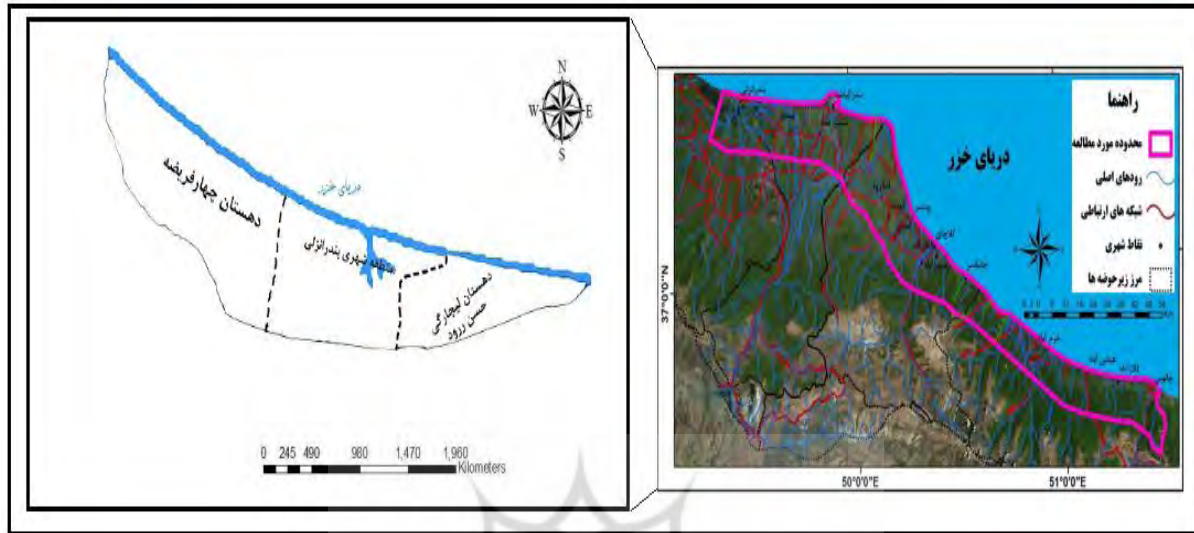
ابعاد تاب‌آوری	شاخص	گویه
توانمندی اقتصادی و مالی		اعطای یارانه توسط دولت به کسب‌وکارها
		کاهش مالیات توسط دولت
		برخورداری از حمایت مالی خانواده
		امکان دریافت سریع تسهیلات بانکی
		امکان بازگشت به کسب‌وکار در زمینه گردشگری
		امکان جبران تلفات احتمالی در کسب‌وکار مربوط به گردشگری
		آگاهی از ریسک‌های اقتصادی مرتبط با کسب‌وکارهای گردشگری
		توانایی برگشت دوباره به کسب‌وکار گردشگری
		داشتن مهارت‌های کاری مختلف
		برخورداری از پس‌انداز اقتصادی کافی
انعطاف‌پذیری در برابر شوک و انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک‌ها		داشتن ثبات درآمدی
		توانایی تحمل شرایط نامطلوب گردشگری در زمان کرونا
		تلاش در جهت کاهش آسیب‌پذیری
		توانایی انطباق با بحران پیش آمده
		توانایی بازگشت به شرایط مطلوب
		اعتقاد به گذرا بودن شرایط نامطلوب اقتصادی
		نگاه مثبت به آثار و پیامدهای بحران‌های اقتصادی
		داشتن احساس توانایی نسبت به کنترل زندگی
		امیدواری به شرایط بهتر اقتصادی در آینده
		داشتن روحیه تلاشگر اقتصادی
چاره‌جویی و آسیب‌پذیری اقتصادی کم		تجربه مواجهه و مقابله با مشکلات اقتصادی پیش آمده
		توانایی یافتن راه‌حل‌های سریع و درست
		آگاهی و دسترسی به مراجع حمایتی
		اتخاذ تصمیمات درست و منطقی
		تأثیرپذیری کم زندگی از تغییرات درآمدی
		وابستگی کم به منابع درآمدی شغل مربوط به گردشگری
		توانایی ایجاد راهکارهای جدید برای مقابله با وضعیت پیش آمده
		داشتن ایده‌ها و راهکارهای جدید شغلی
		داشتن شغل جایگزین برای کسب‌وکار گردشگری پیش آمده
		امکان راه‌اندازی کسب‌وکار جدید
نوآوری و خلاقیت اقتصادی		توانایی سازگاری با شرایط بحرانی
		توانایی تطبیق فعالیت‌های اقتصادی با شرایط بحرانی کرونا
		توانایی برگشت دادن کسب‌وکارهای مربوط به گردشگری به شرایط مطلوب
		توانایی تأمین منابع مالی مورد نیاز
		توانایی استفاده مطلوب از منابع مالی موجود
		توانایی کاهش هزینه‌های غیرضروری در فعالیت اقتصادی
		قابلیت تطبیق و سازگاری و مدیریت مالی
		توانایی کسب‌وکارهای مربوط به گردشگری به شرایط مطلوب
		توانایی تأمین منابع مالی مورد نیاز
		توانایی استفاده مطلوب از منابع مالی موجود

منبع: علیقلی‌زاده فیروزجایی، ۱۴۰۱، حسنونند و همکاران، ۱۳۹۸، صفری علی اکبری، ۱۴۰۱

شهرستان بندر انزلی در بخش جلگه‌ای استان گیلان و در مجاورت دریای خزر واقع شده است. این شهرستان از سمت شمال به دریای خزر، از شرق به شهرستان خمام، از قسمت جنوب به شهرستان صومعه‌سرا و از غرب به شهرستان رضوانشهر محدود می‌گردد. شهرستان بندر انزلی در طول جغرافیایی از ۴۹ درجه و ۱۳ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۳۷ دقیقه و عرض جغرافیایی از ۳۷ درجه و ۲۵ دقیقه

پژوهش‌های جغرافیای اقتصادی، دوره ۵، شماره ۱۷، ۶۴-۸۴، پاییز ۱۴۰۳.

تا ۳۷ درجه و ۳۵ دقیقه قرار دارد. مساحت این شهرستان ۲۹۹/۳۱۸ کیلومترمربع می‌باشد (نقشه آبادی‌های استان گیلان، ۱۳۹۵: ۱۸). این شهرستان دارای یک بخش به نام بخش مرکزی، دو دهستان به نام‌های چهار فرضیه، لیچارکی حسن‌رود و ۲۸ روستای دارای سکنه می‌باشد (جدول شماره ۱ و شکل شماره ۲).

شکل ۲. جایگاه محدوده مطالعاتی در تقسیمات کشوری

یافته‌ها و بحث

یافته‌های توصیفی

از مجموع ۳۸۲ پاسخگوی مورد بررسی در این پژوهش ۲۶۰ نفر (۶۸/۰۶) زن و ۱۲۲ نفر (۳۱/۹۴) مرد بودند. میانگین سنی پاسخگویان در روستاهای مورد مطالعه ۳۶ سال بوده است. بیشینه سن ۷۵ سال به بالا و کمینه آن نیز ۲۵ سال ذکر شده است. بیشترین تعداد پاسخگویان با ۲۱۷ نفر مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۵۰ سال است. این نشان دهنده آن است که بیشتر پاسخگویان در محدوده مطالعاتی میانسال هستند. از مجموع افراد ۷۴ نفر معادل ۱۹/۳۷ درصد بین ۲ تا ۴ اعضای خانواده برخوردارند و ۲۰۰ نفر، معادل با ۵۲/۳۵ درصد بین ۴ تا ۶ اعضای خانواده و در نهایت ۱۰۸ نفر، معادل با ۲۸/۲۷ درصد بالاتر از ۶ اعضای خانواده را نشان می‌دهد. در این پژوهش ۵۴ نفر (۱۴/۱۳ درصد) بین ۱ تا ۵ سال و ۱۶۰ نفر (۴۱/۸۸ درصد) بین ۵ تا ۱۰ سال و ۱۶۸ نفر (۴۳/۹۷ درصد) بالاتر از ۱۰ سال در محدوده مورد مطالعه سابقه اقامت دارند. این نتیجه نشان می‌دهد مدت اقامت بالاتر از ۱۰ سال گویای آشنایی بیشتر پاسخگویان به محدوده مورد مطالعه و دقیق‌تر بودن پاسخ‌های پاسخگویان می‌باشد. مطابق جدول (۳) مشخص شد که از بین ۳۸۲ نفر پاسخگو (افراد کسبه)، تعداد ۲۸۰ نفر (۷۳/۲۹ درصد)، نوع فعالیتشان در بخش گردشگری اصلی بوده و از نظر زمانی نیز تعداد ۲۶۶ نفر معادل (۶۹/۶۳ درصد)، به صورت پاره‌وقت در بخش گردشگری مشغول به فعالیت بودند. قابل ذکر است که تعداد ۲۷۰ نفر (۷۰/۶۸ درصد) نوع اشتغالشان در طول سال به صورت فصلی بوده است.

جدول ۳. وضعیت نوع فعالیت، نوع اشتغال از نظر زمانی و طول سال

ردیف	وضعیت نوع فعالیت		نوع اشتغال از نظر زمانی		نوع اشتغال در طول سال
	اصلی	فرعی	پاره‌وقت	تمام‌وقت	فصلی
فراوانی	۲۸۰	۱۰۲	۲۶۶	۱۱۶	۲۷۰
درصد	۷۳/۲۹	۲۶/۷۰	۶۹/۶۳	۳۰/۳۶	۷۰/۶۸
	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰	۰/۱۰۰
جمع	۳۸۲	۳۸۲	۳۸۲	۳۸۲	۳۸۲

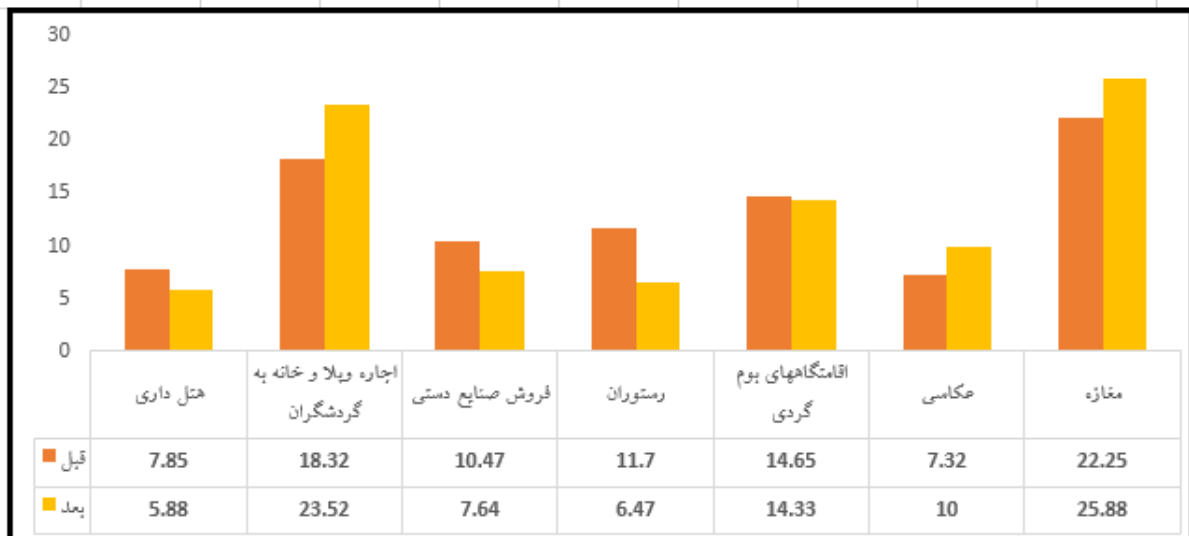

شکل ۳. توزیع فراوانی شغلی در بخش گردشگری از نظر زمانی، فصلی و طول سال

همان‌طور که در جدول و شکل (۴) ملاحظه می‌گردد، مشاغل مربوط به گردشگری در زمان قبل از کرونا بیشتر از بعد از کرونا بوده، به طوری که حتی نیمی بیشتر از افراد بومی روستاهای مورد مطالعه که به اجاره ویلا و خانه و هتل‌داری مشغول بودند، از حرفه‌های خود بیرون آمدند و مشغول به فعالیت دیگر شدند. این نکته نیز قابل تأمل است که از میان ۳۸۲ نفر، تنها ۱۷۰ نفر (۴۴/۵۰ درصد) در شغل گردشگری هنوز مشغول به فعالیت می‌باشند و این به این معناست که شغل‌های مربوط به گردشگری تنها بخش اصلی فعالیت اقتصادی آن‌ها محسوب شده است.

جدول ۴. مقایسه شغل افراد کسبه قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

ردیف	زمان (قبل یا بعد از کرونا)	هتل داری	اجاره ویلا و خانه به گردشگران	فروش صنایع دستی	کرایه آلاچیق	رستوران (مخصوص غذاهای گیلانی)	اقامتگاه‌های بوم‌گردی	عکاسی (عکس با لباس‌های محلی گیلانی)	مغازه (فرآورده های تبدیلی محصولات گیلان)
فراوانی	قبل	۳۰	۷۰	۴۰	۲۸	۴۵	۵۶	۲۸	۸۵
	بعد	۱۰	۴۰	۱۳	۱۰	۱۱	۲۵	۱۷	۴۴
درصد	قبل	۷/۸۵	۱۸/۳۲	۱۰/۴۷	۷/۳۲	۱۱/۷۰	۱۴/۶۵	۷/۳۲	۲۲/۲۵
	بعد	۵/۸۸	۲۳/۵۲	۷/۶۴	۵/۸۸	۶/۴۷	۱۴/۳۳	۱۰/۰۰	۲۵/۸۸

شکل ۴. مقایسه شغل افراد کسبه قبل و بعد از کرونا

یافته‌های تحلیلی

تاب‌آوری اقتصادی ساکنین محلی روستاهای گردشگری‌پذیر در شهرستان بندر انزلی در شاخص‌های (انعطاف‌پذیری شغلی، حمایت اقتصادی و مالی، توانمندی اقتصادی، انعطاف‌پذیری در برابر شوک و انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک‌ها، چاره‌جویی و آسیب‌پذیری اقتصادی کم، نوآوری و خلاقیت اقتصادی، قابلیت تطبیق و سازگاری و مدیریت مالی) مورد سنجش قرار گرفته شد. در این راستا نتایج میانگین هر یک از شاخص‌ها و جایگاه حدودی شاخص‌ها در طیف لیکرت به شرح جداول ذیل ارائه شده است.

جدول ۵. مقایسه شاخص انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی روستاهای گردشگری‌پذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	متوسط زیاد	خیلی زیاد
انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی	تنوع شغلی و درآمدی	قبل	۲/۱۱	[Bar chart showing high position]		
	تعداد شاغلان در خانواده	بعد	۳/۳۳	[Bar chart showing medium position]		
		قبل	۲/۱۳	[Bar chart showing high position]		
	کاهش افراد بیکار در خانواده	بعد	۳/۴۵	[Bar chart showing medium position]		
		قبل	۲/۲۱	[Bar chart showing high position]		
	امکان راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی جدید	بعد	۳/۴۷	[Bar chart showing medium position]		
	قبل	۲/۳۳	[Bar chart showing high position]			
	بعد	۳/۵۱	[Bar chart showing medium position]			

مطابق نتایج به‌دست‌آمده در جدول (۵)، در شاخص انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی: گویه‌های تنوع شغلی و درآمدی در زمان قبل با مقدار ۲/۱۱ و در زمان بعد از کرونا ۳/۳۳، تعداد شاغلان در خانواده در زمان قبل از کرونا ۲/۱۳ و در زمان بعد از کرونا با مقدار ۳/۴۵، کاهش افراد بیکار در خانواده در زمان قبل از کرونا با مقدار ۲/۲۱ و در زمان بعد از کرونا ۳/۴۷، در شاخص امکان راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی جدید در زمان قبل از کرونا با مقدار ۲/۳۳ و بعد از کرونا با مقدار ۳/۵۱ بوده است. به عبارت دیگر در زمان قبل از کرونا جایگاه گویه‌های مطرح شده در سطح کم و متوسط قرار داشته‌اند، ولی پس از کرونا جایگاه آن‌ها به سمت متوسط رو به زیاد قرار گرفت.

جدول ۶. مقایسه شاخص حمایت مالی و اقتصادی روستاهای گردشگری پذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	متوسط زیاد	خیلی زیاد
حمایت مالی و اقتصادی	برخورداری از حمایت‌های بیمه در صورت خسارت دیدن	قبل	۲/۰۹			
		بعد	۳/۲۱			
	برخورداری از حمایت‌های مالی دولتی	قبل	۲/۱۰			
		بعد	۳/۲۱			
	اعطای یارانه توسط دولت به کسب‌وکارها	قبل	۱/۹۹			
		بعد	۳/۰۰			
	کاهش مالیات توسط دولت	قبل	۱/۷۸			
		بعد	۲/۶۶			
	برخورداری از حمایت مالی خانواده	قبل	۲/۳۱			
		بعد	۳/۴۱			
		قبل	۱/۹۰			
		بعد	۳/۲۱			

مطابق جدول (۶)، شاخص حمایت مالی و اقتصادی در زمان قبل و بعد از کرونا مورد سنجش و بررسی قرار گرفت. مطابق نتایج به‌دست‌آمده گویه‌های مطرح شده در زمان قبل کرونا در سطح خیلی کم، کم و رو به متوسط قرار دارند و در زمان بعد از کرونا جایگاه حدودی آن‌ها در سطح متوسط رو به زیاد بوده است.

جدول ۷. مقایسه شاخص توانمندی اقتصادی و مالی در روستاهای گردشگری پذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	متوسط زیاد	خیلی زیاد
توانمندی اقتصادی و مالی	داشتن ثبات درآمدی	قبل	۲/۱۴			
		بعد	۳/۴۴			
	امکان جبران تلفات احتمالی در کسب‌وکار مربوط به گردشگری	قبل	۲/۱۱			
		بعد	۳/۱۰			
	آگاهی از ریسک‌های اقتصادی مرتبط با کسب‌وکارهای گردشگری	قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۲۳			
	توانایی برگشت دوباره به کسب‌وکار گردشگری	قبل	۲/۰۴			
		بعد	۳/۰۸			
	داشتن مهارت‌های کاری مختلف	قبل	۲/۴۴			
		بعد	۳/۵۱			
		قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۴۱			

پژوهش‌های جغرافیای اقتصادی، دوره ۵، شماره ۱۷، ۶۴-۸۴، پاییز ۱۴۰۳.

در شاخص توانمندی اقتصادی و مالی، مطابق جدول (۷)، جایگاه گویه‌های مطرح شده در زمان قبل از کرونا در سطح کم رو به متوسط و در زمان بعد از کرونا در سطح متوسط رو به زیاد بوده‌اند.

جدول ۸. مقایسه شاخص‌های انعطاف‌پذیری در برابر شوک و انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک‌ها در روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	کم	متوسط زیاد
انعطاف‌پذیری در برابر شوک و انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک‌ها	توانایی تحمل شرایط نامطلوب گردشگری	قبل	۲/۰۰			
	تلاش در جهت کاهش آسیب‌پذیری	قبل	۲/۰۰			
	توانایی انطباق با بحران پیش‌آمده	قبل	۲/۰۸			
	توانایی بازگشت به شرایط مطلوب	قبل	۲/۱۱			
	اعتقاد به گذرا بودن شرایط نامطلوب اقتصادی	قبل	۲/۰۰			
	نگاه مثبت به آثار و پیامدهای بحران‌های اقتصادی	قبل	۲/۱۱			
	تجربه مواجهه و مقابله با مشکلات اقتصادی پیش‌آمده	قبل	۲/۱۱			
	امیدواری به شرایط بهتر اقتصادی در آینده	قبل	۲/۰۰			
	داشتن روحیه تلاشگر اقتصادی	قبل	۲/۰۹			
		بعد	۳/۴۴			
		بعد	۳/۲۱			
		بعد	۳/۲۱			
		بعد	۳/۲۱			
		بعد	۳/۲۲			
		بعد	۳/۲۲			
		بعد	۳/۲۲			

همانطور که در جدول (۹) ملاحظه می‌گردد جایگاه حدودی گویه‌های انعطاف‌پذیری در برابر شوک و انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک‌ها در زمان قبل از کرونا در سطح کم رو به متوسط و در زمان بعد از کرونا با مقدار میانگین‌های به دست آمده در حد متوسط رو به زیاد قرار گرفته است.

جدول ۹. مقایسه شاخص چاره‌جویی و آسیب‌پذیری اقتصادی کم در روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	کم	متوسط زیاد
چاره‌جویی و آسیب‌پذیری اقتصادی کم	توانایی یافتن راه‌حل‌های سریع و درست	قبل	۲/۱۱			
	آگاهی و دسترسی به مراجع حمایتی	قبل	۲/۰۱			
	اتخاذ تصمیمات درست و منطقی	قبل	۲/۱۱			
		بعد	۳/۲۴			

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	کم	متوسط زیاد
	تأثیرپذیری کم زندگی از تغییرات درآمدی	قبل	۲/۰۳			
		بعد	۳/۱۵			
	وابستگی کم به منابع درآمدی شغل مربوط به گردشگری	قبل	۲/۰۳			
		بعد	۳/۱۱			

مطابق جدول (۹)، وضعیت گویه‌های چاره‌جویی و آسیب‌پذیری اقتصادی کم در زمان قبل و بعد از کرونا به این صورت است که: گویه توانایی یافتن راه‌حل‌های سریع و درست با مقدار میانگین‌های ۲/۱۱ و ۳/۰۰ (به ترتیب در زمان قبل و بعد از کرونا)، آگاهی و دسترسی به مراجع حمایتی با مقدار میانگین‌های ۲/۰۱ و ۳/۱۲، در گویه اتخاذ تصمیمات درست و منطقی با مقدار میانگین‌های ۲/۱۱ و ۳/۲۴، تأثیرپذیری کم زندگی از تغییرات درآمدی با مقدار ۲/۰۳ و ۳/۱۵ و در نهایت در گویه وابستگی کم به منابع درآمدی شغل مربوط به گردشگری با مقدار میانگین‌های ۲/۰۳ و ۳/۱۱، در جایگاه کم رو به متوسط (قبل) و متوسط رو به زیاد (بعد) قرار دارد.

جدول ۱۰. مقایسه شاخص نوآوری و خلاقیت اقتصادی در روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	کم	متوسط زیاد
نوآوری و خلاقیت اقتصادی	توانایی ایجاد راهکارهای جدید برای مقابله با وضعیت پیش آمده	قبل	۲/۰۴			
		بعد	۳/۱۱			
	داشتن ایده‌ها و راهکارهای جدید شغلی	قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۳۱			
	داشتن شغل جایگزین برای کسب‌وکار گردشگری پیش آمده	قبل	۲/۰۴			
		بعد	۳/۱۲			
	امکان راه‌اندازی کسب‌وکار جدید	قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۳۶			

همانطور که در جدول (۱۰) ملاحظه می‌گردد، جایگاه حدودی گویه‌های نوآوری و خلاقیت اقتصادی در زمان قبل از کرونا در سطح کم رو به متوسط و در زمان بعد از کرونا با مقدار میانگین‌های به دست آمده در حد متوسط رو به زیاد قرار گرفته است.

جدول ۱۱. مقایسه شاخص قابلیت تطبیق و سازگاری و مدیریت مالی در روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

شاخص	گویه	قبل یا بعد از کرونا	میانگین شاخص	جایگاه حدودی شاخص		
				خیلی کم	کم	متوسط زیاد
قابلیت تطبیق و سازگاری و مدیریت مالی	توانایی سازگاری با شرایط بحرانی	قبل	۲/۰۸			
		بعد	۳/۲۲			
	توانایی تطبیق فعالیت‌های اقتصادی با شرایط بحرانی کرونا	قبل	۲/۱۱			
		بعد	۳/۲۱			
	توانایی برگشت دادن کسب‌وکارهای مربوط به گردشگری به شرایط مطلوب	قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۱۴			
	توانایی تأمین منابع مالی مورد نیاز	قبل	۲/۰۰			
		بعد	۳/۲۲			

	۲/۰۶	قبل	توانایی استفاده مطلوب از منابع مالی موجود
	۳/۱۳	بعد	
	۲/۱۱	قبل	توانایی کاهش هزینه‌های غیرضروری در فعالیت اقتصادی
	۳/۳۳	بعد	

همانطور که در جدول (۱۱) ملاحظه می‌گردد، جایگاه حدودی گویه‌های قابلیت تطبیق و سازگاری و مدیریت مالی در زمان قبل از کرونا در سطح کم رو به متوسط قرار دارد و در زمان بعد از کرونا با توجه به مقدار میانگین‌های به دست آمده در حد متوسط رو به زیاد قرار گرفته است.

در ادامه به منظور بررسی نرمال بودن شاخص‌های مورد مطالعه از خطای استاندارد ضرایب چولگی و کشیدگی استفاده شده است. با توجه به آن که هر چه مقدار چولگی و کشیدگی کمتر باشد (بین $-1/5$ تا $+1/5$) احتمال نرمال بودن توزیع داده‌ها بیشتر و هر چه مقدار خطا کوچک‌تر از -2 و یا بزرگ‌تر از $+2$ باشد، احتمال نرمال بودن داده‌ها کمتر خواهد بود، با توجه به نتایج حاصله می‌توان بیان نمود که کلیه شاخص‌های مورد مطالعه نرمال می‌باشند (جدول ۱۲).

جدول ۱۲. نتایج آزمون نرمال بودن شاخص‌های تاب‌آوری اقتصادی

نتیجه آزمون نرمال بودن	کشیدگی		چولگی		شاخص‌ها
	خطا	ضریب	خطا	ضریب	
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۵۵۶	۰/۲۳۵	-۰/۴۰۵	انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۰۳۳	۰/۲۳۵	۰/۳۷۶	برخوررداری از حمایت اقتصادی و مالی
تأیید	۰/۴۵۵	۰/۸۷۱	۰/۲۳۵	۰/۲۳۵	داشتن توانمندی اقتصادی و مالی
تأیید	۰/۴۵۵	۰/۳۷۷	۰/۲۳۵	۰/۵۰۳	انعطاف‌پذیری در برابر شوک‌ها از جمله کرونا
تأیید	۰/۴۵۵	۰/۲۱۲	۰/۲۳۵	۰/۵۰۰	انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک
تأیید	۰/۴۵۵				چاره‌جویی
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۴۵۵	۰/۲۳۵	۰/۵۱۴	آسیب‌پذیری اقتصادی کم
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۱۰۱	۰/۲۳۵	۰/۲۳۳	نوآوری و خلاقیت اقتصادی
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۳۷۷	۰/۲۳۵	۰/۴۲۵	قابلیت تطبیق و سازگاری
تأیید	۰/۴۵۵	-۰/۵۵۶	۰/۲۳۵	۰/۳۴۲	مدیریت مالی

در این راستا به منظور بررسی و مقایسه میانگین شاخص‌های مورد مطالعه در دو مرحله قبل و بعد از کرونا از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول (۱۳) ارائه شده است.

جدول ۱۳. مقایسه وضعیت شاخص‌های تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای گردشگرپذیر در زمان قبل و بعد از شیوع ویروس کووید-۱۹

فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	سطح معناداری		T	میانگین	دوره زمانی	گویه
	بالا	(۲ دامنه)				
۲/۰۳	۲/۲۱	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۱	۲/۱۳	قبل	انعطاف‌پذیری شغلی و فعالیتی
۳/۲۲	۳/۴۵	۰/۰۰۰	۲۶/۴۴۵	۳/۳۳	بعد	
۲/۲۲	۲/۱۶	۰/۰۰۰	۲۳/۲۲۹	۲/۱۰	قبل	برخوررداری از حمایت اقتصادی و مالی
۳/۲۳	۳/۴۴	۰/۰۰۰	۲۶/۴۴۶	۳/۳۴	بعد	
۲/۰۲	۲/۱۶	۰/۰۰۰	۲۳/۲۲۷	۲/۰۹	قبل	داشتن توانمندی اقتصادی و مالی
۳/۲۱	۳/۴۴	۰/۰۰۰	۲۶/۴۴۳	۳/۳۲	بعد	
۲/۰۴	۲/۲۱	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۵	۲/۱۵	قبل	انعطاف‌پذیری در برابر شوک‌ها از جمله کرونا
۳/۱۱	۳/۳۳	۰/۰۰۰	۲۶/۴۳۲	۳/۲۱	بعد	
۱/۸۸	۲/۱۳	۰/۰۰۰	۲۳/۲۲۰	۲/۰۴	قبل	انعطاف‌پذیری روانی و تحمل شوک
۲/۸۵	۳/۱۱	۰/۰۰۰	۲۶/۴۰۳	۳/۰۰	بعد	
۲/۲۳	۲/۱۷	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۰	۲/۱۱	قبل	چاره‌جویی

مطالعه تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی... / قناعتی و همکاران

۳/۱۲	۳/۳۴	۰/۰۰۰	۲۶/۴۳۳	۳/۲۲	بعد	آسیب‌پذیری اقتصادی کم
۲/۰۵	۲/۲۳	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۳	۲/۱۵	قبل	
۳/۲۵	۳/۴۷	۰/۰۰۰	۲۶/۴۴۸	۳/۳۶	بعد	
۲/۲۳	۲/۱۷	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۰	۲/۱۱	قبل	نوآوری و خلاقیت اقتصادی
۳/۱۴	۳/۳۶	۰/۰۰۰	۲۶/۴۳۶	۳/۲۵	بعد	
۲/۰۵	۲/۲۲	۰/۰۰۰	۲۳/۲۳۴	۲/۱۶	قبل	قابلیت تطبیق و سازگاری
۳/۰۴	۳/۲۳	۰/۰۰۰	۲۶/۴۲۹	۳/۱۵	بعد	
۲/۰۳	۲/۱۷	۰/۰۰۰	۲۳/۲۲۸	۲/۱۰	قبل	
۲/۸۶	۳/۱۲	۰/۰۰۰	۲۶/۴۰۴	۳/۰۱	بعد	مدیریت مالی

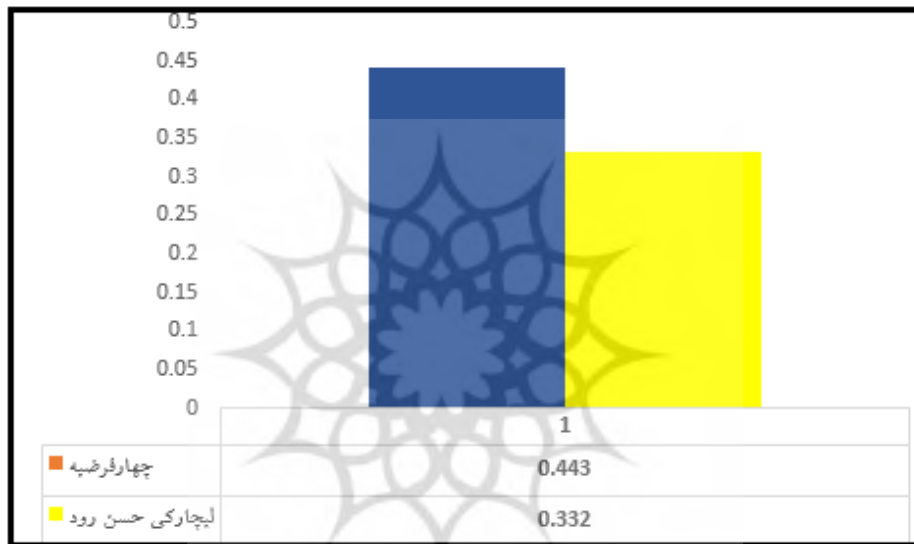
شکل ۵. مقایسه وضعیت شاخص‌های تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای گردشگرپذیر در زمان قبل و بعد از کرونا

مطابق نتایج به‌دست‌آمده در جدول (۱۳) و شکل (۵)، سطح تاب‌آوری جامعه مورد مطالعه در دوران قبل از کرونا کمتر از حد متوسط بوده، ولی در زمان بعد از کرونا سطح تاب‌آوری اقتصادی بالاتر از حد متوسط عدد (۳) قرار گرفته است. همچنین مطابق شاخص‌های مطرح شده، شاخص آسیب‌پذیری اقتصاد با مقدار ۳/۳۶، نسبت به سایر شاخص‌ها در زمان بعد از کرونا بیشترین میزان میانگین را به خود اختصاص داده است. در ادامه به منظور بررسی و مقایسه سطح تاب‌آوری ساکنان روستاهای گردشگرپذیر بندر انزلی از مدل ویکور استفاده شده است (جدول ۱۴ و اشکال ۷ و ۸).

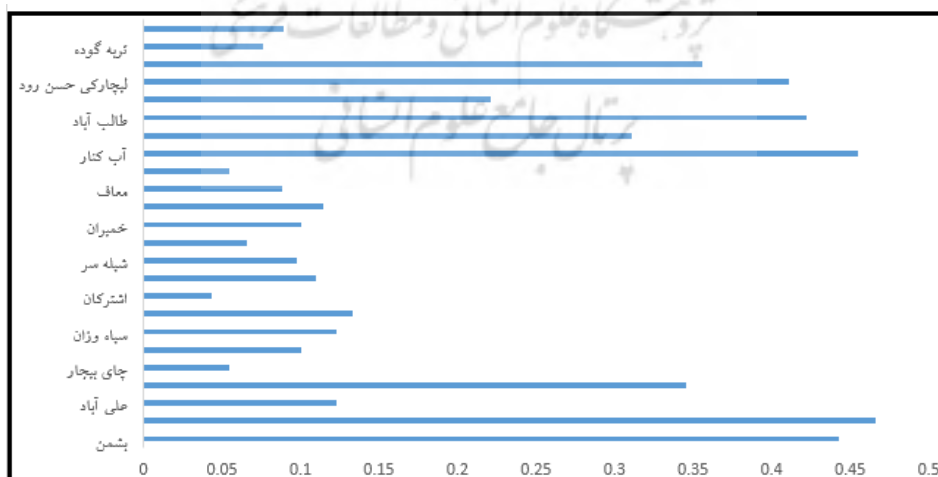
جدول ۱۴. سطح تاب‌آوری در بین روستاها بر اساس مدل ویکور

دهستان	سطح تاب‌آوری در دهستان	نام روستا	وزن نهایی	رتبه	اولویت
چهار فریضه	۰/۴۴۳	بشمن	۰/۴۴۳	۳	۲۲
		سنگاچین	۰/۴۶۶	۱	۲۴
		علی آباد	۰/۱۲۳	۱۱	۱۴
		کیورچال	۰/۳۴۵	۷	۱۸
		چای بیجار	۰/۰۵۵	۲۰	۵
		رودپشت	۰/۱۰۰	۱۴	۱۱
		سیاه وزان	۰/۱۲۳	۱۱	۱۴
		کچلک	۰/۱۳۳	۱۰	۱۵
		اشترکان	۰/۰۴۳	۲۱	۴
		سیاه خاله سر	۰/۱۱۰	۱۳	۱۲
		شیله سر	۰/۰۹۸	۱۵	۱۰
		اشپلا	۰/۰۶۶	۱۹	۶
		خمیران	۰/۱۰۰	۱۴	۱۱
		کرگان	۰/۱۱۴	۱۲	۱۳

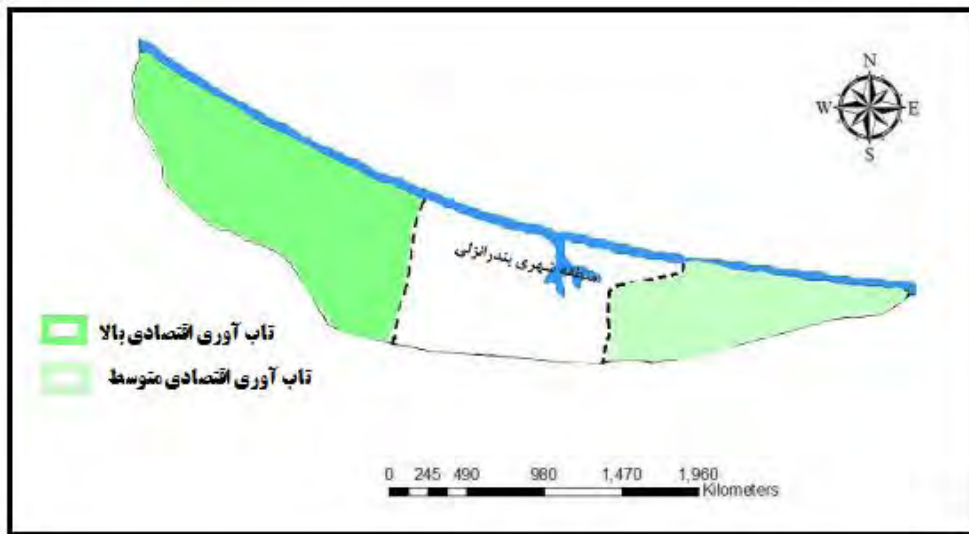
دهستان	سطح تاب‌آوری در دهستان	نام روستا	وزن نهایی	رتبه	اولویت
		معاف	۰/۰۸۸	۱۷	۸
		تربه بر	۰/۰۵۵	۲۰	۵
		آب کنار	۰/۴۵۵	۲	۲۳
		جفروپائین	۰/۳۱۱	۸	۱۷
		طالب آباد	۰/۴۲۲	۴	۲۱
		گلشن	۰/۲۲۱	۹	۱۶
لیچارکی حسن‌رود	۰/۳۳۲	لیچارکی حسن‌رود	۰/۴۱۱	۵	۲۰
		حسن‌رود	۰/۳۵۶	۶	۱۹
		تربه گوده	۰/۰۷۶	۱۸	۷
		شانگهای پرده	۰/۰۸۹	۱۶	۹

شکل ۶. سطح تاب‌آوری در بین دهستان‌های مورد مطالعه بر اساس مدل ویکور

شکل ۷. سطح تاب‌آوری در بین روستاها بر اساس مدل ویکور

شکل ۸. سطح تاب‌آوری اقتصادی در بین دهستان‌های بندر انزلی

نتایج مدل ویکور بیانگر آن است که سطح تاب‌آوری اقتصادی در بین روستاییان ساکن در روستاهای مطرح شده با یکدیگر تفاوت دارد؛ به طوری که به ترتیب روستاییان ساکن در روستاهای سنگاچین، آب‌کنار، بشمن، طالب‌آباد، لیچارکی حسن‌رود، حسن‌رود، کپورچال، جفرود پایین، گلشن، کچلک، سیاه‌وزان و علی‌آباد از سطح تاب‌آوری بالاتری برخوردار می‌باشند. دلیل این تفاوت را می‌توان در نوع کسب‌وکار غالب در جامعه روستایی دانست؛ به این نحو که روستاهایی که اکثر ساکنان آن کشاورز، نهال‌کار و دامدار می‌باشند و روستاهایی که در آن‌ها فعالیت‌های اقتصادی متنوع وجود دارد، از سطح تاب‌آوری بالاتری نسبت به روستاهایی که اقتصاد غالب آن‌ها بر پایه گردشگری و کسب‌وکارهای مرتبط با آن برخوردار هستند، می‌باشد (شکل ۸). بر همین مبنا روستاهای با سطح تاب‌آوری بالا از اولویت پایینی برای افزایش در تاب‌آوری اقتصادی برخوردارند و بالعکس روستاهایی با سطح تاب‌آوری پایین از اولویت بالایی برای افزایش در سطح تاب‌آوری برخوردارند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مقایسه تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای گردشگرپذیر شهرستان بندر انزلی در زمان‌های قبل و بعد از شیوع ویروس کرونا انجام شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که اگرچه بحران شیوع بیماری کووید-۱۹ با توجه به دوره طولانی‌مدت آن، آسیب‌هایی را به کسب‌وکارهای گردشگری بویژه کسب‌وکارهای خرد و نوپا در نتیجه کاهش بسیار زیاد تقاضای گردشگران و تعطیلی موقت کسب‌وکارها وارد کرده است. نتایج حاصله از این مطالعه در بخش کمی پژوهش نشان داد میزان تاب‌آوری اقتصادی روستاییان در برابر بحران کووید-۱۹ در حد متوسط و یا حد مطلوبیت بوده و با دوره قبل از کرونا تفاوت قابل ملاحظه‌ای دارد. نتایج این قسمت از تحقیق با مطالعات علیقلی‌زاده فیروزجایی (۱۴۰۱) همخوانی و مطابقت دارد و با مطالعه گنجیان و همکاران (۱۴۰۲) همخوانی ندارد. نتایج جزئی‌تر پژوهش نشان داد که میزان تاب‌آوری در بین روستاهای گردشگرپذیر متفاوت بوده، به طوری که به ترتیب روستاییان ساکن در روستاهای (سنگاچین، آب‌کنار، بشمن، طالب‌آباد، لیچارکی حسن‌رود، حسن‌رود، کپورچال، جفرود پایین، گلشن، کچلک، سیاه‌وزان، علی‌آباد) از سطح تاب‌آوری بالاتری برخوردار می‌باشند. دلیل این تفاوت را می‌توان در نوع کسب‌وکار غالب در جامعه روستایی دانست، به این صورت که روستاهایی که اکثر ساکنان آن کشاورز، نهال‌کار و دامدار می‌باشند و روستاهایی که در آن‌ها فعالیت‌های اقتصادی متنوع وجود دارد، از سطح تاب‌آوری بالاتری نسبت به روستاهایی که اقتصاد غالب آن‌ها بر پایه گردشگری و کسب‌وکارهای مرتبط با آن، برخوردار هستند. روستاهای با سطح تاب‌آوری بالا از اولویت پایینی برای افزایش در تاب‌آوری اقتصادی برخوردار هستند و بالعکس روستاهایی با سطح تاب‌آوری پایین از اولویت بالایی برای افزایش در تاب‌آوری برخوردار هستند.

نتایج در این قسمت گویای آن است که میزان تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای بندر انزلی نوپا بوده و سابقه فعالیت کمی در این بخش داشته‌اند و حتی بعضی از روستاها به دلیل ناکافی بودن حمایت‌های دولتی نتوانسته‌اند به فعالیت خود ادامه دهند. در نهایت در راستای نتایج بدست آمده راهکارهای ذیل پیشنهاد شد:

- وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری به منزله بزرگ‌ترین و مهم‌ترین پشتوانه می‌تواند با در نظر گرفتن تسهیلات بانک‌ها، هر چه سریع‌تر از آسیب بیشتر و جدی‌تر به این صنعت (از طریق ایجاد اتاق فکری پس از بحران با هدف بررسی و تحلیل راهکارهایی به منظور جبران خسارت دوره‌های پس‌بحران) جلوگیری کند.
- پیشنهاد می‌شود در سطح شهرستان بندر انزلی و روستاهای آن، دیدگاه تخصصی در حوزه تاب‌آوری داشته باشند و گروه‌های تحقیقاتی برای مدیریت کردن پسا‌کرونا گردشگری تشکیل دهند؛
- تشکیل تیم مدیریتی متشکل از تمامی نهادهای مسئول توسعه گردشگری و روستایی مرتبط با مهار بحران‌های مشابه، که با هماهنگی کردن برنامه‌های اجرایی نهادهای مختلف در قالب یک برنامه جامع توسعه و تأمین معیشتی روستاییان، مانع از ناهماهنگی‌ها، موازی‌کاری‌ها شده و توزیع و تخصیص صحیح منابع و امکانات با توجه به سطح آسیب‌پذیری معیشتی روستاها انجام شود؛
- با توجه به اینکه سطح تاب‌آوری در روستاهای گردشگرپذیر شهرستان بندر انزلی تفاوت دارد، لازم است به روستاهایی که با تاب‌آوری کمتری برخوردارند، توجه ویژه‌ای گردد.

حامی مالی

بنا به اظهار نظر نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سه‌م نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تدوین مقاله حاضر سه‌م و نقش برابر داشته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافعی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکت آنها در این مقاله تشکر و قدرانی می‌نمایند.

منابع

- ابونوری، اسماعیل؛ و لاجوردی، حسن. (۱۳۹۵). برآورد شاخص آسیب‌پذیری و تاب‌آوری اقتصادی به روش پارامتریکی: بررسی موردی کشورهای عضو اوپک. فصلنامه نظریه‌های کاربردی اقتصاد. سال ۳، شماره ۳، صص ۲۵-۴۴.
- بهمنی، اکبر؛ و نازک‌تبار، حسین. (۱۴۰۰). بررسی تاثیر سرمایه‌های معیشتی بر بهبود تاب‌آوری روستاییان در همه‌گیری کرونا، تبیین نقش میانجی بهزیستی اجتماعی. مدیریت بحران. سال ۱۰، ویژه‌نامه کرونا، صص ۱۱۵-۱۲۴.
- دادورخانی، فضیله؛ و قربانی، سحر. (۱۳۹۴). تحلیل عوامل مؤثر بر ارتقای عملکرد و رضایتمندی کارکنان مراکز پذیرایی گردشگری، مطالعه موردی: رستوران‌های میان‌راه روستای رودک (دهستان رودبار قصران، شهرستان شمیرانات). فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی. سال هفتم، شماره ۲، صص ۱۰۵-۸۷.
- دادورخانی، فضیله؛ خسروی مهر، حمیده؛ و طورانی، علی. (۱۳۹۳). سنجش پتانسیل‌های گردشگری روستایی با رویکرد رفع چالش‌های اقتصادی، مطالعه موردی: دهستان قلعه‌قافه- شهرستان مینودشت. فصلنامه پژوهش‌های روستایی. شماره ۱۷، صص ۱۹۱-۲۱۲.

مطالعه تطبیقی تاب‌آوری اقتصادی... / قناعتی و همکاران

- دادورخانی، فضیله؛ و موسوی، سمیه سادات. (۱۴۰۱). تحلیل پیامدهای همه‌گیری کرونا بر اقتصاد روستایی. پژوهش‌های جغرافیای انسانی. دوره ۵۴، شماره ۱. صص ۳۹۱-۴۱۳.
- حیدری، محمد. (۱۳۹۹). کووید-۱۹ در ایران. نشریه بالینی پرستاری و مامایی. دوره ۹، شماره ۱. صص ۵۷۳-۵۷۲.
- ربیعی، حسین؛ و تک روستا، مریم. (۱۴۰۰). بررسی و تبیین تأثیرات کرونا بر اقتصاد مناطق روستایی، نمونه موردی: روستای اشکور علیا. آمایش سیاسی فضا. ۳ (۳): ۱۴۸-۱۶۲
- صادق‌لو، طاهره؛ و سجاسی قیداری، حمداله. (۱۳۹۳). بررسی رابطه زیست‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی بر تاب‌آوری روستاییان در برابر مخاطرات طبیعی نواحی روستایی دهستان مراوه تپه و پالیزان. مدیریت بحران، دوره ۳، شماره ۲. صص ۳۷-۴۴
<https://sid.ir/paper/518264/fa>
- صادق‌لو، طاهره؛ محمودی، حمیده؛ و جعفری، فهمیه. (۱۳۹۶). تحلیل تاب‌آوری کسب و کارهای گردشگری در نواحی روستایی مورد: حوزه نفوذ گردشگاهی شهر مشهد. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ویژه‌نامه گردشگری روستایی. دوره ۶، صص ۱-۲۲.
- ضیاء نوشین، محمد مهدی. (۱۳۹۹). روستا، کرونا و مهاجران روستایی: <http://www.tccim.ir>
- طاهری‌نیا، مسعود؛ و حسنوند، علی. (۱۳۹۹). پیامدهای اقتصادی ناشی از بیماری کووید-۱۹ بر اقتصاد ایران، با تأکید بر اشتغال. فصلنامه مدیریت پرستاری، دوره ۹، شماره ۳، صص ۴۴-۵۸.
- ترابی فارسانی، ندا؛ و بهادری، سیدرضا. (۱۳۹۹). شناسایی راهکارهایی جهت رونق اقامتگاه‌ها پس از بحران شیوع کوید ۱۹. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۱۵، ویژه‌نامه کووید-۱۹، صص ۹۱-۱۱۳.
- عزیزی، خدیجه؛ حسین‌پور، مهدی؛ و جمشیدی، محمدجواد. (۱۴۰۱). الگوی احیای کسب‌وکارهای کوچک و متوسط روستایی آسیب دیده در بحران کووید-۱۹ (مورد مطالعه: کسب‌وکارهای روستایی استان کرمانشاه). مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، دوره ۹، شماره ۲، صص ۵۹-۷۸.
- علیقلی‌زاده فیروزجایی، ناصر. (۱۴۰۱). سنجش تاب‌آوری کسب‌وکارهای گردشگری در برابر بحران شیوه وپروس کووید-۱۹ مطالعه موردی: سکونتگاه‌های ساحلی شهرستان بابلسر. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۴، شماره ۴، صص ۱۲۱۱-۱۲۲۶.
- گنجیان، شیوا؛ مولائی‌هشجین، نصرالله؛ و بیگدلی، اتوسا. (۱۴۰۲). تبیین تاب‌آوری اقتصادی روستاهای گردشگرپذیر در برابر بیماری کووید-۱۹ (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان رشت). نشریه علمی جغرافیا و مخاطرات محیطی، انتشار آنلاین، ۱۳، تیرماه ۱۴۰۲.
- مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، (۱۳۸۲). قابل نمایش <https://www.agri-peri.ac.ir>
- Adger, W. N. (2000). Social and ecological resilience: Are they related? Progress in Human Geography, 24(3): 347-364. DOI: 10.1191/030913200701540465.
- Antonovsky, A. (1993). The salutogenic approach to aging. Lecture held in Berkeley, 21 January.
- Baumgärtner, S., & Strunz, S. (2014). The economic insurance value of ecosystem resilience. *Ecological Economics*, 101, 21-32. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2014.02.012>.
- Carpenter, S., Walker, B., & Anderies, J. M. Abel, N. (2001). From metaphor to measurement: Resilience of what to what? *Ecosystems*, 4: 765-781. DOI:10.1007%2Fs10021-001-0045-9.
- Christopherson, S., Michie, J., & Tyler, P. (2010). Regional resilience: theoretical and empirical perspectives. Cambridge journal of regions, economy and society, 3(1), 3-10. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsq004>.
- Chowdhury, M., Prayag, G., Orchiston, C., & Spector, S. (2018). Postdisaster Social Capital, Adaptive Resilience and Business Performance of Tourism Organizations in Christchurch, New Zealand. *Journal of Travel Research*, 58 (7), 1209-1226.
- Eriksson, M., & Mittelmark, M. B. (2017). The Sense of Coherence in the salutogenic model of health. The Handbook of Salutogenesis, 91-96.
- Fan, J., Mo, Y., Cai, Y., Zhao, Y., & Su, D. (2021). Evaluation of community resilience in rural China taking Licheng Subdistrict, Guangzhou as an example. International Journal of Environmental Research and Public Health, 18(11), 15-31.
- Jiang, Y., Ritchie, W. B., & Verreynne, M. L. (2019). Building tourism organizational resilience to crises and disasters: A dynamic capabilities view. International Journal of Tourism Research. 21(6), 882-900.
- Majidi, A. F., & Zarouni, Z. (2016). The impact of sanctions on the economy of Iran. International Journal of Resistive Economics, 4(1), 84-99.
- Faulkner, B. (2001). Towards a framework for tourism disaster management. Tourism Management, 22(2), 135-147.
- Giudice, G., Hanson, J., & Kontolemis, Z. (2018). Economic resilience in EMU. *Quarterly Report on the Euro Area (QREA)*, 17(2), 9-15.
- ICC and World Travel & Tourism Council. Issue COVID-19. (2020). Restart Guide for the Travel & Tourism Sector. Available online: <https://wtcc.org/News-Article/ICC-and-World-Travel-and-Tourism-Council-issue-COVID-19-restart-guide-for-the-Travel-and-Tourism-sector>.

- Lew, A. A. (2013). [Scale, change and resilience in community tourism planning](#). *Tourism Geographies*, 16 (1), 14–22.
- Kimhi, S. (2016). [Levels of resilience: Associations among individual community and national resilience](#). *Journal of Health Psychology*, 21(2), 164-170.
- Lebel, L., Anderies, J. M., Campbell, B., Folke, C., Hatfield-Dodds, S., Hughes, T. P., & Wilson, J. (2006). [Governance and the capacity to manage resilience in regional social-ecological systems](#). *Ecology and Society*, 11(1): 19. DOI: <http://www.ecologyandsociety.org/vol11/iss1/art19>.
- Chen, T. L., & Cheng, H. W. (2020). [Applying traditional knowledge to resilience in coastal rural villages](#). *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 47, 101564.
- Ritchie, B. (2004). [Chaos, crises and disasters: A strategic approach to crisis management in the tourism industry](#). *Tourism Management*, 25(6), 669–683.
- Lusk, J., & Anderson, J.D. (2020). [Economic impacts of COVID-19 on food and agricultural markets & consumer behavior during the pandemic](#). *CAST Comment*.
- Morkūnas, M., Volkov, A., & zazienca, zz (00.... [How resistant is the agricultural sector? Economic resilience exploited](#). *Economics & Sociology*, 11(3), 321-332. doi:10.14254/2071-789X.2018/11- 3/19.
- Mäler, K. G. (2008). [Sustainable development and resilience in ecosystems](#). *Environmental and Resource Economics*, 39: 17-24. <https://doi.org/10.1007/s10640-007- 9175-7>.
- Ngo, C. N. (2022). [Foundations of Rural Resiliency: America during the COVID-19 Pandemic](#). *Journal of Rural Studies* Volume 96, December 2022, Pages 305-315.
- Schouten, M. A., Van Der Heide, M. M., & Heijman, W. J. (2009). [Resilience Of Social-Ecological Systems In European Rural Areas: Theory And Prospects](#) (No. 697-2016-47762, pp. 117-131).
- Tanner, S. P. (2021). [We're going to be the last ones standing a qualitative insight into t.e organizational resilience of small and micro tourism enterprises facing COVID-19](#). *PhD Thesis*: University of Canterbury
- UNWTO (June 30, 2020). [How Are Countries Supporting Tourism Recovery?](#) https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-06/BFN_V4.pdf.
- World Bank,(2005), [Rural Reform, Nonfarm Development, and Rural Modernization In China](#); Dong Fureng.
- Wang, Q, Yu, C. (2020). [Letter to editor: Role of masks/respirator protection against 2019-novel coronavirus \(COVID-19\)](#). *Infection Control & Hospital Epidemiology*. 41(6). 1-7.
- Zenker, S., & Kock, F. (2020). [The coronavirus pandemic. A critical discussion of a tourism research agenda](#). *Tourism Management*, 81, 104164.
- Zhou, W., Guo, S., Deng, X., & Xu, D. (2021). [Livelihood resilience and strategies of rural residents of earthquake-threatened areas in Sichuan Province](#), China. *Natural Hazards*, 106(4), 255-275.